

**МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРОДОВОЛЬСТВА
УКРАЇНИ**

**ДЕПАРТАМЕНТ НАУКОВО-ОСВІТНЬОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АПВ
ТА РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ**

**ДЕРЖАВНА УСТАНОВА “НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР
ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ
ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ “АГРООСВІТА”**

**ОРІЄНТОВНА ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА
ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ФАХІВЦІВ З
КЛАСИФІКУВАННЯ ВОВНИ**

**у навчальних закладах (підрозділах) післядипломної освіти
Міністерства аграрної політики та продовольства України**

**Київ
“Агроосвіта”
2014**

**МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРОДОВОЛЬСТВА
УКРАЇНИ**

**ДЕПАРТАМЕНТ НАУКОВО-ОСВІТНЬОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АПВ
ТА РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ**

**ДЕРЖАВНА УСТАНОВА “НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР
ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ
ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ “АГРООСВІТА”**

ЗАТВЕРДЖЕНО
Департаментом науково-
освітнього забезпечення АПВ
та розвитку сільських територій
Міністерства аграрної політики
та продовольства України
“5” вересня 2014 р.

ОРІЄНТОВНА ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА
ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ФАХІВЦІВ З
КЛАСИФІКУВАННЯ ВОВНИ

**у навчальних закладах (підрозділах) післядипломної освіти
Міністерства аграрної політики та продовольства України**

Київ
“Агроосвіта”
2014

УДК 37.018.46 (073)

ББК 65.240я73

О 63

Програму підготували: доктор сільськогосподарських наук, професор **Т.І. Нежлукченко**; доктор сільськогосподарських наук, професор **Б.О. Вовченко**; кандидат сільськогосподарських наук, доцент **Н.С. Папакіна**; кандидат сільськогосподарських наук, доцент **Н.М. Корбич**; кандидат сільськогосподарських наук **Н.В. Нежлукченко** (Херсонський державний аграрний університет); завідувач відділу вівчарства, кандидат сільськогосподарських наук **П.Г. Жарук** (Інститут тваринництва степових районів імені М.Ф. Іванова “Асканія-Нова” Національного наукового селекційно-генетичного центру з вівчарства); кандидат сільськогосподарських наук, директор **О.М. Крилова** (ДНЗ “Центр підвищення кваліфікації спеціалістів з виробництва продуктів вівчарства”)

Рецензенти: доктор сільськогосподарських наук, професор, **М.І. Гиль** (Миколаївський національний аграрний університет); кандидат сільськогосподарських наук, начальник відділу організації наукового супроводу та трансферу інновацій **Л.П. Шаламай** (Департамент науково-освітнього забезпечення АПВ та розвитку сільських територій Міністерства аграрної політики та продовольства України); доцент кафедри технології виробництва продукції тваринництва **В.Г. Слинько** (Інститут післядипломної освіти Полтавської ДАА); заступник директора Департаменту АПК Херсонської області **Н.П. Ланкіна**

Обговорено та рекомендовано до видання науково-методичною комісією Міністерства аграрної політики та продовольства України з післядипломної освіти (протокол від 19.02. 2014 р. № 1)

Відповідальні за випуск: завідувач навчально-методичного кабінету **Чайковська А.Б.**, методист **Перевозник Л.Л.** (Державна установа “Науково-методичний центр інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності вищих навчальних закладів “Агроосвіта”)

Редактор Салмай Н.М.

©Державна установа “Науково-методичний центр інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності вищих навчальних закладів “Агроосвіта”.

Всі права охороняються. Жодна частина цього видання не може бути відтворена в будь-якій формі без письмової згоди Державної установи “Науково-методичний центр інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності вищих навчальних закладів “Агроосвіта”.

ОПИС КУРСУ

“Підвищення кваліфікації фахівців з класифікування вовни”

Галузь знань	0901 “Сільське господарство і лісництво”
Напрямок підготовки	Підвищення кваліфікації
Кількість кредитів ECTS	3
Кількість модулів	4
Кількість змістових модулів	10
Загальна кількість годин	108
Види навчальної діяльності та види навчальних занять, обсяг годин:	
Лекції	20
Лабораторні заняття	26
Практичні заняття	18
Семінарські заняття	6
Самостійна робота	36
Підсумковий контроль	2
Форма підсумкового контрольного заходу	залік

ВСТУП

Програму вивчення навчальної курсу “Підвищення кваліфікації фахівців з класифікування вовни” складено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівців для вівчарських підприємств напряму освіти “Технологія виробництва та переробки продукції тваринництва”.

Програма призначена для поглиблення знань навичок та практичних підходів фахівців з класифікування вовни.

Предметом вивчення є традиційні та сучасні методичні оцінки якості зістриженої вовни її стандартизації, пакування та сертифікації.

Міждисциплінарні зв'язки: “Анатомія та фізіологія тварин”, “Біохімія”, “Генетика, селекція та технології виробництва продукції вівчарства”, “Вовнознавство”, “Основи бонітування овець”.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ КУРСУ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

Метою викладання курсу “Підвищення кваліфікації фахівців з класифікування вовни” є поглибити та покращити практичні знання та навички фахівців з класифікації, сортування та пакування вовни овець.

Надати теоретичне та практичне обґрунтування принципам сортування та сертифікації вовни, з метою підвищення ефективності праці окремого працівника та галузі в цілому.

Основними завданнями вивчення дисципліни “Підвищення кваліфікації фахівців з класифікування вовни” є теоретично обґрунтувати та навчити працівників галузі вівчарства сучасним стандартам на вовнову сировину та відповідним правилам класифікування вовни отриманої від овець різних напрямів продуктивності, правилам та принципам визначення ціни на вовну для підприємств різної форми власності.

Навчити не лише самостійно виконувати класифікування, сортування та пакування вовни, а й організувати її реалізацію.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми слухачі повинні **знати:**

- стан та перспективи розвитку вівчарства вовнового напряму в Україні та інших країнах світу;
- біологічні, фізіологічні та генетичні закономірності процесів росту вовни та формування руна овець з різним типом вовнового покриву;
- основи технологічних та селекційних підходів, спрямованих на підвищення вовнової продуктивності;
- методи оцінювання настригу та якості отриманої вовни в умовах виробництва;
- особливості вовнового покриву основних порід овець України та їх районування;
- особливості організації збереження вовни в умовах підприємства;
- особливості організації транспортування вовни на переробне підприємство;

- принципи формування ціни на вовну, відповідно до її фізико-механічних характеристик;

уміти:

- організувати оцінку якості вовни в умовах підприємства;
- організувати сортування та пакування вовни;
- підготувати приміщення та інвентар для стриження та класифікування вовни овець;
- підготувати приміщення та обладнання для класифікування та пакування вовни;
- розподілити руно за сортовим складом;
- визначити вологість, довжину, звивистість, вирівняність, жиропітність та інші характеристики вовни, що впливають на придатність до зберігання;
- проводити сортування руна;
- комплектувати стригальний пункт;
- працювати у зручному одязі та м'якому взутті;
- правильно розподіляти навантаження.

На підвищення кваліфікації відводиться не менше 108 акад. годин (два національних кредити або три кредити ECTS): 72 годин аудиторних і 36 годин самостійної роботи.

ОРІЄНТОВНА СТРУКТУРА КУРСУ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

Модуль		Змістовий модуль		Обсяг годин для окремих видів навчальних занять і самостійної роботи						
№	назва	№	назва	лекції	лабора- торні	прак- тичні	семі- нарські	консуль- тації, підсум- ковий контроль	само- стійна робота	всього
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	Організація і проведення стриження овець	1.1.	Виробництво вовни і перспективи розвитку галузі вівчарства в Україні	2	-	-	-		4	6
		1.2.	Принципи організації стриження вовни	2	-	2	2		2	8
Всього за модуль				4	-	2	2		6	14
2.	Фізико-механічні якості вовни. Методи збереження і підвищення якості вовни	2.1.	Основні фізико-механічні якості вовни. Методи збереження і підвищення якості вовни	4	4	-	-		4	12
		2.2.	Оцінка фізико-механічних якостей вовни в лабораторних умовах	4	4	-	-		4	12
		2.3.	Жиропіт і його значення для збереження якості вовни. Вихід митої вовни	2	4	-	2		6	14
Всього за модуль				10	12	-	2		14	38

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
3.	Оцінка якостей сировини	3.1.	Причини виникнення основних вад вовни та заходи щодо їх запобігання	2	4	2	-		4	12
		3.2.	Вивчення вад вовни на лабораторних зразках в лабораторії Інституту тваринництва "Асканія-Нова"	-	6	2	-		4	12
		3.3.	Правила пакування. Маркірування кіп. Прейскуранти цін	2	4	6	-		6	18
		3.4.	Класифікування вовни на стригальному пункті	-	-	6	2		2	10
Всього за модуль			4	14	16	2		16	52	
4.	Охорона праці та техніка безпеки	4.1.	Охорона праці та техніка безпеки	2					2	
Всього за модуль			2						2	
Консультації, підсумковий контроль							2		2	
Всього за програмою			20	26	18	6	2	36	108	

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ КУРСУ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

МОДУЛЬ 1. ОРГАНІЗАЦІЯ І ПРОВЕДЕННЯ СТРИЖЕННЯ ОВЕЦЬ

1.1. Виробництво вовни і перспективи розвитку галузі вівчарства в Україні

Сучасний стан вівчарства. Породи овець, що розводять в Україні. Роль зоотехнічної науки і практики в підвищенні ефективності вівчарства. Виробництво вовни в Україні

1.2. Принципи організації стриження вовни

Строки стриження. Підготовка овець до стриження. Підготовка приміщення для стрижки та їх механізація. Організація праці на стригальному пункті.

МОДУЛЬ 2. ФІЗИКО-МЕХАНІЧНІ ЯКОСТІ ВОВНИ. МЕТОДИ ЗБЕРЕЖЕННЯ І ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ВОВНИ

2.1. Основні фізико-механічні якості вовни. Методи збереження і підвищення якості вовни

Довжина вовни, методи її визначення. Класифікація вовни за довжиною в умовах підприємства. Тонина волокон і методи її оцінки в умовах підприємства. Класифікація вовни за тониною в умовах підприємства. Звивистість і вирівняність волокон за тониною. Методи збереження і підвищення якості вовни. Короткі відомості про фізико-механічні якості вовни: міцність, пружність, звалювальну здатність.

2.2. Оцінка фізико-механічних якостей вовни в лабораторних умовах

Класифікація вовни за комплексом ознак. Тонина волокон і методи її оцінки в умовах лабораторії. Оцінка тонини, міцності, звивистості та інших фізико-механічних характеристик вовни в умовах лабораторії.

2.3. Жиропіт і його значення для збереження якості вовни. Вихід митої вовни

Склад немитої вовни. Жиропіт: його склад, функціональне призначення. Причини пожовтіння вовни, вплив на якість вовни, профілактика пожовтіння вовни. Будова руна. Методика визначення виходу митої вовни.

МОДУЛЬ 3. ОЦІНКА ЯКОСТЕЙ СИРОВИНИ

3.1. Причини виникнення основних вад вовни та заходи щодо їх запобігання

Класифікація вад вовни, причини появи вад вовни. Профілактика та усунення вад (засміченість, дефектність, пожовтіння, “тавро”, “звалок”, “перестрига”, “голодна тонина”).

3.2. Вивчення вад вовни на лабораторних зразках в лабораторії Інституту тваринництва “Асканія-Нова”

Робота в лабораторії зі зразками вовни овець різних напрямів продуктивності. Засвоєння методів лабораторних досліджень. Оцінка впливу окремих вад вовни на якість вовнової сировини.

3.3. Правила пакування. Маркірування кіп. Прейскуранти цін

Поняття про пакування вовни, основні правила пакування вовни та маркування кіп. Принципи складання прейскуранта цін на вовну, оцінка складових собівартості вовни. Специфікація. Оформлення документів на вовну, що реалізується.

3.4. Класифікування вовни на стригальному пункті

Практична робота на стригальному пункті на посаді класифікувальника вовни, пакування та маркування кіп, оформлення супровідної документації.

МОДУЛЬ 4. ОХОРОНА ПРАЦІ ТА ТЕХНІКА БЕЗПЕКИ

4.1. Охорона праці та техніка безпеки

Засоби індивідуального захисту стригалів. Технічні заходи безпеки щодо обслуговування електроустановок. Правила безпеки під час експлуатації стригальних агрегатів. Надання першої допомоги при травмах і нещасних випадках. Організація протипожежного захисту.

ОРІЄНТОВНІ ТЕМИ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

МОДУЛЬ 2. ФІЗИКО-МЕХАНІЧНІ ЯКОСТІ ВОВНИ. МЕТОДИ ЗБЕРЕЖЕННЯ І ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ВОВНИ

1. Класифікація вовни за довжиною в умовах підприємства. Методи визначення довжини вовни. Тонина волокон і методи її оцінки в умовах підприємства. Класифікація вовни за тониною в умовах підприємства.

2. Оцінка звивистості і вирівняності волокон за тониною. Методи збереження і підвищення якості вовни. Характеристика фізико-механічних якостей вовни: міцність, пружність, звальювальна здатність.

3. Засвоєння навичок класифікації вовни за комплексом ознак. Оцінка тонины вовнових волокон і методи її оцінки в умовах лабораторії.

4. Оцінка міцності, звивистості та інших фізико-механічних характеристик вовни в умовах лабораторії.

5. Склад немитої вовни. Жиропіт: його склад, функціональне призначення. Причини пожовтіння вовни, вплив на якість вовни, профілактика пожовтіння вовни. Будова руна. Методика визначення виходу митої вовни.

МОДУЛЬ 3. ОЦІНКА ЯКОСТЕЙ СИРОВИНИ

1. Класифікація вад вовни, причини появи вад вовни. Виявлення вад вовни у руні овець, сортовий склад вовни.

2. Робота в лабораторії зі зразками вовни овець різних напрямів продуктивності. Засвоєння методів лабораторних досліджень.

3. Поняття про пакування вовни, основні правила пакування вовни та маркування кіп. Принципи складання преїскуранта цін на вовну, оцінка складових собівартості вовни. Специфікація. Оформлення документів на вовну, що реалізується.

ОРІЄНТОВНІ ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ТА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

МОДУЛЬ 1. ОРГАНІЗАЦІЯ І ПРОВЕДЕННЯ СТРИЖЕННЯ ОВЕЦЬ

1. Вимоги до приміщення для стриження овець та механізації. Підготовка приміщення. Правила роботи працівників на стригальному пункті, техніка безпеки (практичне заняття).

2. Стан вовнового напрямку вівчарства у світі та в Україні. Організація стрижки овець на окремому підприємстві (семінарське заняття).

МОДУЛЬ 2. ФІЗИКО-МЕХАНІЧНІ ЯКОСТІ ВОВНИ. МЕТОДИ ЗБЕРЕЖЕННЯ І ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ВОВНИ

1. Принципи та правила класифікації вовни. Комплексна оцінка вовни. Методи підвищення якості вовни (семінарське заняття).

МОДУЛЬ 3. ОЦІНКА ЯКОСТЕЙ СИРОВИНИ

1. Профілактика та усунення вад (засміченість, дефектність, пожовтіння, “тавро”, “звалок”, “перестрига”, “голодна тонина”).

2. Практичний досвід виявлення вад вовни. Оцінка впливу окремих вад вовни на якість вовнової сировини.

3. Специфікація. Оформлення документів на вовну, що реалізується.

4. Практична робота на стригальному пункті на посаді класифікувальника вовни, пакування та маркування кіп, оформлення супровідної документації.

5. Основні правила класифікування вовни. Методи покращення якості отриманої вовни. Сорткування та пакування вовни, оформлення супровідної документації. Методи визначення ринкової вартості вовни (семінарське заняття).

САМОСТІЙНА РОБОТА

МОДУЛЬ 1. ОРГАНІЗАЦІЯ І ПРОВЕДЕННЯ СТРИЖЕННЯ ОВЕЦЬ

1. Оцінка сучасного стану міжнародного та внутрішнього ринку продукції тваринництва.

2. Світові стандарти на вовну.

3. Основи оплати праці на сільськогосподарських підприємствах, індивідуальний облік. Порядок нарахування заробітної плати.

4. Загальні вимоги до безпеки праці у тваринництві.

5. Техніка безпеки під час роботи на стригальному пункті.

МОДУЛЬ 2. ФІЗИКО-МЕХАНІЧНІ ЯКОСТІ ВОВНИ. МЕТОДИ ЗБЕРЕЖЕННЯ І ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ВОВНИ

1. Окремі фізико-механічні характеристики вовни.

2. Вимоги текстильної промисловості до вовнової сировини.

3. Породні особливості окремих характеристик вовнового покриву овець.

4. Хімічний склад жиропоту овець.

5. Лабораторні методи дослідження окремих характеристик вовни.

6. Зв'язок хімічного складу жиропоту із породою овець.

МОДУЛЬ 3. ОЦІНКА ЯКОСТЕЙ СИРОВИНИ

1. Практичні заходи щодо підвищення якості вовнової сировини.
2. Допоміжне обладнання стригального пункту: будова, догляд та використання.
3. Порядок лабораторних досліджень вовни овець.
4. Порядок сертифікації вовни, при реалізації.
5. Практичні підходи до профілактики окремих вад вовни (тавро, звалок, голодна тонина, перестриг та ін.).

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

Тематика випускних робіт

1. Державна підтримка галузі вівчарства на Україні;
2. Перспективи розвитку вівчарства при використанні овець комбінованих напрямків продуктивності;
3. Вплив технології отримання та догляду на формування руна овець;
4. Особливості вовнового покриву овець різних напрямків продуктивності;
5. Особливості хімічного складу жиропоту овець;
6. Вплив якості жиропоту та колір вовни;
7. Правила зберігання та транспортування вовни;
8. Різниця між якісними та кількісними показниками вовни тонкорунних й кросбредних овець;
9. Динаміка росту вовни овець;
10. Тонина вовни та будова шкіри овець;
11. Практичні підходи до профілактики пожовтіння вовни;
12. Зв'язок рівня годівлі та окремих компонентів раціону із появою окремих вад вовнової сировини;
13. Зовнішні та внутрішні економічні чинники формування ціни на вовну.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Васильева Л.Г., Тимошенко Н.К., Пантелеєва Л.М. Рекомендации по оптимальным срокам хранения и первичной обработки шерсти с учетом состава жиропота. – Ставрополь : ГНУ СНИИЖК. – 2005. – 24 с.
2. Войтенко С., Карунна Т., Желізняк І. Стан галузі тваринництва України // Тваринництво України. – 2010. – № 5. – С. 5–8.
3. Вороненко В.І., Іовенко В.М., Польська П.І. та ін. Довідник з вівчарства / під ред. В.В. Гуменюка. – Нова Каховка : ПИЕЛ, 2008. – 125 с.
4. Жарук Л. В. Теоретичні основи управління якістю продукції вівчарства // Вівчарство. – Нова Каховка : ПИЕЛ, 2009. – Вип. 35. – С. 197–201.
5. Заруба К.В., Жарук П.Г. Австралійська вовнова індустрія // Вівчарство. – Нова Каховка : ПИЕЛ, 2009. – Вип. 35. – С. 15–24.
6. Іовенко В.М., Польська П.І., Антонєць О.Г. та ін. Вівчарство України / під ред. В.П. Бурката : Аграрна наука, 2006. – 614 с.
7. Макар І.А., Гуменюк В.В., Мартищук М.В. та ін. Біологічні та господарсько-корисні ознаки гірськокарпатських овець з вовною природного забарвлення / під ред. І.Б. Ратича : Афіша, 2004. – 141 с.
8. Вдовиченко Ю.В., Жарук Л.В., Заруба К.В. та ін. Програма розвитку галузі вівчарства України на 2012–2020 рр. / під ред. В.А. Піщолки. Нова Каховка : ПИЕЛ, 2013. – 59 с.
9. Стапай П.В., Ткачук В. Пожовтіння вовни. – Л. : ЗУКУ, 2011. – 96 с.
10. Сухарлев В.А., Яковлев К.И. Овцы Украины : монография. – Новое изд. – Х. : Эспада, 2011. – 337 с.
11. Сухарльов В.О., Кичата А.А. Тенденції світового вівчарства за останні 100 років : сборник научных трудов // Проблемы зооинженерії та ветеринарної медицини. – Х., 2010. – Вип. 20. – Ч. 1. – С. 154–158.
12. Штомпель М.В., Вовченко Б.О. Технологія виробництва продукції вівчарства : навч. видання. – К. : Вища освіта, 2005. – 343 С.

ФОРМА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Залік та захист випускної роботи (робота виконується слухачем згідно з тематикою за індивідуальним завданням).

ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Для забезпечення перевірки засвоєних слухачами знань, сформованих умінь і навичок передбачено застосування таких методів:

- усного контролю – при проведенні опитувань слухачів під час семінарів, захисту випускних робіт;
- письмового контролю – при написанні випускних робіт та виконанні індивідуальних завдань;
- тестового контролю – при виконанні тестових завдань.

Підписано до друку 09.09. 2014 р.
Умов. друк. арк. 0,6
Наклад 47 прим. Зам. № 140

Видавництво “Аграрна освіта”
Технікумівська, 1, смт Немішаєве
Бородянського Київської
тел. 04577-41-2-69

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єкта видавничої справи ДК № 1310